

โปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอย ครัวเรือนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลขามป้อม อำเภอกษัตริย์บุรณ จังหวัดชัยภูมิ

สละ ดิขามป้อม

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม จังหวัดชัยภูมิ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม อำเภอกษัตริย์บุรณ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำการวัดก่อนและวัดหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนจำนวน 60 คน โดยจัดการอบรมให้กลุ่มทดลองเพื่อให้ความรู้เรื่อง 5Rs สาธิตการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน การสร้างแรงจูงใจจากการประดิษฐ์สิ่งของที่เหลือจากการบริโภคและมอบรางวัล และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน จำนวน 30 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน แก่กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ paired t-test และ independent t-test กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs คะแนนพฤติกรรม และคะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจำนวน 30 ครัวเรือน ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีขยะมูลฝอยครัวเรือน จำนวนรวมทั้งหมด 51.20 กิโลกรัม มีค่าเฉลี่ย 1.71 กิโลกรัมต่อคน ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่ามีขยะมูลฝอยครัวเรือน จำนวนรวมทั้งหมด 35.00 กิโลกรัม มีค่าเฉลี่ย 1.17 กิโลกรัมต่อคน ลดลง 16.20 กิโลกรัมสรุปจากการดำเนินการศึกษากลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนที่ลดลง และมีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

คำสำคัญ: ลดปริมาณขยะมูลฝอย; พฤติกรรม; สร้างแรงจูงใจ; ส่งเสริมสุขภาพ

วันรับ: 12 ก.พ. 2567

วันแก้ไข: 5 มี.ค. 2567

วันตอบรับ: 8 มี.ค. 2567

บทนำ

ปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดชัยภูมิ ในปี พ.ศ. 2565 จังหวัดชัยภูมิมีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ย 0.95 ตันต่อคนต่อปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ 0.56 ตันต่อคนต่อปี มีปริมาณขยะเกิดขึ้น 399,128 ตัน พัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565⁽¹⁾ ท้องถิ่นมีกลยุทธ์หรือแนวทางตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ในที่นี่คือ ร้อยละ 80 ของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปริมาณขยะจากต้นทางลดลงจากเดิม ร้อยละ 5 และมีจำนวนขยะมูลฝอยครัวเรือนที่เกิดขึ้นเฉลี่ย ในปี พ.ศ. 2565 ปริมาณ 33 กิโลกรัมต่อวัน 12.05 ตันต่อปี และปี พ.ศ. 2566 มีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 35 กิโลกรัมต่อวัน 12.74 ตันต่อปี⁽²⁾ ซึ่งเป็นขยะที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกุดเลาะ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากการจัดการขยะภายในชุมชนจะมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละครัวเรือน ชุมชนขาดความรู้ในการคัดแยกขยะ ประชาชนในชุมชนมีพฤติกรรมกำจัดขยะไม่ถูกวิธีทำให้เกิดปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ชุมชนไม่สะอาด บางครัวเรือนกำจัดขยะโดยการเผาขยะในชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนเสี่ยงต่อเกิดโรคที่เกิดจากการเผาขยะทำลายสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เกิดมลพิษเสี่ยงต่อการเกิดโรค และปริมาณขยะในชุมชนเพิ่มขึ้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ปริมาณขยะที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมบริหารจัดการและลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน เพื่อเป็นการลดขยะที่ต้นทางส่งเสริมสุขภาพของประชาชนห่างไกลโรคที่เกิดจากมลพิษของขยะมูลฝอย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำโปรแกรมสร้างแรงจูงใจ มีกิจกรรมบอกเล่าทำความเข้าใจ

กิจกรรมรักบ้านรักโลก กิจกรรมคัดแยกขยะ และกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันลดปริมาณขยะโดยใช้หลัก 5Rs คือ Reduce การลดการใช้ ลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง, Refuse การปฏิเสธ หรือไม่ใช้ของที่คิดว่าเป็นการทำลายทรัพยากร และสร้างมลพิษกับสิ่งแวดล้อม, Reuse การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ, Recycle การนำทรัพยากรที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล และ Repair การซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ให้สามารถใช้งานได้⁽³⁾ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนและส่งเสริมสุขภาพชุมชนห่างไกลโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม

วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research design) โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำการวัดก่อนและวัดหลังการทดลอง (two group pretest-posttest design) เพื่อศึกษาของโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้ ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบความรู้แบบสอบถาม ข้อมูลพฤติกรรมลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน แบบสอบถามแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน และปริมาณขยะในแต่ละวัน หลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสร้างแรงจูงใจมี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมบอกเล่าทำความเข้าใจ กิจกรรมรักบ้านรักโลก กิจกรรม 5Rs (Reduce, Refuse, Reuse, Recycle และ Repair) กิจกรรมคัดแยกขยะ และกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมฯ จากนั้นมีการวัดผลจากคะแนนความรู้ และคะแนนพฤติกรรมลดขยะมูลฝอยครัวเรือน และปริมาณขยะในแต่ละวันหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสร้างแรงจูงใจ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ คือ ครัวเรือนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อมจำนวน 1,037 ครัวเรือน

จาก 5 หมู่บ้านโดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน⁽⁴⁾ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 19 ตัวอย่าง และเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด⁽⁵⁾ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 60 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 60 คน โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน
2. มีปริมาณขยะที่ใกล้เคียงกันในแต่ละเดือน
3. สำหรับกลุ่มควบคุมเลือกหมู่บ้านที่มีความห่างไกลกับกลุ่มทดลอง และจำนวนครัวเรือนใกล้เคียงกัน และมีปริมาณขยะที่ใกล้เคียงกันในแต่ละเดือน ทุกรายผ่านเกณฑ์คัดเข้าและคัดออก ดังนี้

ก. เกณฑ์การคัดเข้าผู้เข้าร่วมการวิจัย (inclusion criteria)

- 1) อายุ 20-59 ปี
- 2) มีหน้าที่หลักในการจัดการมูลฝอยครัวเรือน
- 3) สามารถอ่าน เขียน หนังสือภาษาไทย หรือได้ตอบ สื่อบรรณคดี

ข. เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (exclusion criteria)

- 1) ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย
- 2) ย้ายออกจากพื้นที่ระหว่างการวิจัย

หมู่บ้านที่ศึกษาประกอบด้วย

- หมู่ที่ 3 บ้านระหัด จำนวน 166 ครัวเรือน ปริมาณขยะเฉลี่ย 100 กิโลกรัมต่อเดือน
- หมู่ที่ 4 บ้านศาลา จำนวน 179 ครัวเรือน ปริมาณขยะเฉลี่ย 120 กิโลกรัมต่อเดือน
- หมู่ที่ 5 บ้านโนนมะค่าง จำนวน 266 ครัวเรือน ปริมาณขยะเฉลี่ย 200 กิโลกรัมต่อเดือน
- หมู่ที่ 6 บ้านขามป้อม จำนวน 246 ครัวเรือน ปริมาณขยะเฉลี่ย 199 กิโลกรัมต่อเดือน

หมู่ที่ 9 บ้านขามป้อม จำนวน 180 ครัวเรือน ปริมาณขยะเฉลี่ย 130 กิโลกรัมต่อเดือน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ชัดเจน ประกอบด้วยคำถามแบบเลือกคำตอบ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลดขยะมูลฝอย จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้เรื่อง 5Rs แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกตอบแบบ ถูก-ผิด จำนวน 15 ข้อ โดยถ้าผู้เข้าร่วมการวิจัยตอบถูกจะให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 15 คะแนน ประกอบด้วย คำถามเชิงบวก จำนวน 8 ข้อ และคำถามเชิงลบ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ ประกอบด้วย คำถามเชิงบวก จำนวน 9 ข้อ และคำถามเชิงลบ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. ชุดโปรแกรมสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับความรู้เรื่อง 5Rs พฤติกรรมสุขภาพในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยใช้โปรแกรมสร้างแรงจูงใจ มีกิจกรรมบอกเล่าทำความเข้าใจกิจกรรมรักบ้านรักโลก กิจกรรม 5Rs กิจกรรมคัดแยกขยะ และกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันลดปริมาณขยะ
2. สมุดบันทึกปริมาณขยะในแต่ละวัน
3. สื่อวิดีโอ PowerPoint

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

1.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของข้อความ และความสอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์แต่ละข้อ แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์กำหนดมากกว่า 0.5 ขึ้นไป

1.2 การทดสอบหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์แบบทดสอบที่ให้คะแนน 0, 1 และแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อความคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ผู้วิจัยใช้วิธีหาคoefficient of alpha โดยเกณฑ์การยอมรับได้ควรมากกว่า 0.70 ขึ้นไป⁽⁶⁾ สำหรับในงานวิจัยนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นในส่วนของการทดสอบด้านความรู้เรื่อง 5Rs แบบสอบถามด้านพฤติกรรม และแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เท่ากับ 0.81, 0.86 และ 0.85 ตามลำดับ

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทดลอง

2.1 ชุดโปรแกรมสร้างแรงจูงใจต่อความรู้เรื่อง 5Rs และพฤติกรรมในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลถูกเสาะนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบ และกิจกรรมตลอดจนการลำดับเนื้อหา และความเหมาะสมทางภาษาและความสอดคล้องกับทฤษฎีและวัตถุประสงค์

2.2 สมุดบันทึกกิจกรรม สื่อวิดีโอ PowerPoint นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความน่าสนใจ ความเหมาะสมทางภาษาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวนความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t-test ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ คะแนนพฤติกรรม คะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนและปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำการวัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มทดลอง จำนวน 30 ครัวเรือน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 ครัวเรือน รวมเป็น 60 ครัวเรือน หลังจากนั้นดำเนินการสร้างแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 12 สัปดาห์ในกลุ่มทดลอง เมื่อสิ้นสุดได้ทำการติดตามประสิทธิผลของการสร้างแรงจูงใจในการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคะแนนความรู้ คะแนนพฤติกรรมลดขยะมูลฝอยครัวเรือน คะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน และปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจำนวนและร้อยละของคะแนนความรู้ พฤติกรรม และแรงจูงใจในระดับต่างๆ ก่อนและหลังการทดลอง

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบผลต่างปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศ พบว่า กลุ่มทดลองที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.0 และเป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 20.0 และกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.0 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 30.00 อายุ พบว่า กลุ่มทดลองที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี มีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 33.3 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.89 มีอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 21 ปี และอายุมากที่สุดเท่ากับ 54 ปี และกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี มีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 47.73 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.51 มีอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 23 ปี และอายุ มากที่สุดเท่ากับ 59 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มทดลองที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีระดับ การศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 26.7 และกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่มีระดับ การศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 26.7 อาชีพ พบว่า กลุ่มทดลองที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 36.67 และกลุ่ม ควบคุมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 36.7 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน พบว่า กลุ่มทดลอง ที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.0 และกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 50.0 รายได้ เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน พบว่า กลุ่มทดลองที่ศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ส่วนใหญ่รายได้ เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.7 และกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.0 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ ลดขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มทดลองที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลดขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมสุขภาพห่างไกลโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมคิดเป็น ร้อยละ 73.3

ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย จำนวน และร้อยละ ของคะแนนความรู้ พฤติกรรม และแรงจูงใจในระดับต่างๆ ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs ก่อนเข้าร่วม โปรแกรมฯ ในกลุ่มทดลองที่มีคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 19 คน

คิดเป็นร้อยละ 63.3 ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ พบว่า มีคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs อยู่ในระดับสูงจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 กลุ่มทดลองที่มีคะแนน พฤติกรรมในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ก่อนเข้าร่วม โปรแกรมฯ อยู่ในระดับดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ พบว่า มีคะแนนพฤติกรรม เพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับดี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 กลุ่มทดลองที่มีคะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอย ในครัวเรือน ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อยู่ในระดับน้อยจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ พบว่า มีคะแนนแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3

การดำเนินการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นว่าก่อนเข้าร่วม โปรแกรมฯ มีคะแนนความรู้ พฤติกรรมและแรงจูงใจในการ ลดปริมาณขยะมูลฝอยน้อยกว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่าง ชัดเจน ดังนั้นผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีการเปลี่ยนแปลงด้าน ความรู้เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs คะแนนพฤติกรรม และคะแนน แรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน สูงกว่าก่อนเข้าร่วม โปรแกรมฯ

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ พฤติกรรม และแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะ ระหว่างกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่ม ควบคุม ในระยะก่อนการทดลองและหลัง การทดลอง พบว่า ก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ เรื่อง 5Rs สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลองและ หลังการทดลอง พบว่า ก่อนการทดลอง ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมในการลดขยะ- มูลฝอยครัวเรือนไม่แตกต่างกัน หลังการทดลองในกลุ่ม ทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมในการลดขยะมูลฝอย ครัวเรือน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนแรงจูงใจ ระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลองและ

หลังการทดลอง พบว่า ก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลองในกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

การดำเนินการศึกษาค้างนี้ จะเห็นว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs คะแนนพฤติกรรม และคะแนนแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอย สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบผลต่างปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

เปรียบเทียบปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า ก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน น้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จากการศึกษาให้ครั้งนี้ ทำให้ประสิทธิผลจากโปรแกรมสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น เกิดขึ้นมาจากโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความรู้และแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ส่งผลให้มีการเพิ่มของพฤติกรรมในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มควบคุมและก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs ภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

เปรียบเทียบคะแนนความรู้ในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน ภายในกลุ่มทดลอง และภายในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และภายหลังจากการทดลองของกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน ไม่แตกต่างกัน

การดำเนินการศึกษาค้างนี้ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของ

ประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป้อมอำเภอกะเปอร์สมุทรบุรี จังหวัดชัยภูมิ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจและทฤษฎีความรู้ในการจัดการพฤติกรรม การลดขยะมูลฝอยครัวเรือน พบว่า ในสัปดาห์ที่ 12 หลังได้รับโปรแกรม แล้วนั้น กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs คะแนนพฤติกรรมในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน และแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุป

จากการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรม มีคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs คะแนนพฤติกรรม และคะแนนแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งก่อนและหลังการทดลองปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลองจำนวน 30 ครัวเรือนที่มีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีขยะมูลฝอยครัวเรือนจำนวน 51.20 กิโลกรัม มีค่าเฉลี่ย 1.71 กิโลกรัม ต่อคน ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า มีขยะมูลฝอยครัวเรือนจำนวน 35.00 กิโลกรัม มีค่าเฉลี่ย 1.17 กิโลกรัม ต่อคน ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนลดลง 16.20 กิโลกรัม

สรุปจากการดำเนินการศึกษา กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน และมีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนน้อยกว่ากลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลอง เมื่อขยะมูลฝอยในครัวเรือนลดลงจะทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนสะอาด น่าอยู่ ปราศจากขยะมูลฝอยส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ห่างไกลจากโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม สามารถนำโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนเผยแพร่กับชุมชนอื่นโดยยึดหลัก 5Rs คือ Reduce การลดการใช้ ลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง เช่น ปิดไฟทุกครั้งเมื่อไม่ใช้ ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน, Refuse การปฏิเสธ หรือไม่ใช้ของที่คิดว่าเป็นการทำลายทรัพยากร และสร้างมลพิษกับสิ่งแวดล้อม, Reuse การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้

มาใช้ซ้ำ, Recycle การนำทรัพยากรที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล และ Repair การซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ให้สามารถใช้งานได้ มีสาเหตุการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนและส่งเสริมการป้องกันโรคที่เกิดจากขยะมูลฝอยหรือกำหนดแผนที่จะพัฒนาชุมชนลดปริมาณขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วิจารณ์

ผลการศึกษาพบว่า หลังการกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขามป้อม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ และทฤษฎีความรู้ในการจัดการพฤติกรรมสุขภาพในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน พบว่า ในสัปดาห์ที่ 12 หลังได้รับโปรแกรม แล้วนั้น กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่อง 5Rs คะแนนพฤติกรรมในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน และแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อพิจารณาความแตกต่างของคะแนนความรู้ พฤติกรรม และแรงจูงใจก่อนเข้าโปรแกรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากประสิทธิผลจากโปรแกรม สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพนั้น เกิดขึ้นมาจากโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความรู้และแรงจูงใจในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ส่งผลให้มีการเพิ่มของพฤติกรรมสุขภาพในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มควบคุมและก่อนการทดลอง เนื่องมาจากโครงการได้มีการอบรมแก่ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ส่งผลให้เกิดการเพิ่มความรู้ในการลดขยะมูลฝอย อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากขยะมูลฝอย โรคที่เกิดจากมลพิษของขยะมูลฝอย การลดขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก 5Rs การประดิษฐ์สิ่งของจากขยะมูลฝอยแก่ผู้รับผิดชอบในการจัดการขยะ หรือตัวแทนสมาชิกครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีด้านความรู้ที่กล่าวว่า ความรู้ (knowledge)

คือ การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิดวัตถุและปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ หงส์ทอง ที่พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และระดับพฤติกรรมสุขภาพในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนหลังเข้าร่วมโปรแกรม เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก⁽⁷⁾ และของวันวิสาข์ คงพิรุณ ที่พบว่า ความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน⁽⁸⁾

ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสร้างแรงจูงใจ ประชาชนกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม มีปริมาณขยะในครัวเรือนลดลงมากกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองมีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนน้อยกว่าก่อนการทดลองและภายหลังการทดลอง กลุ่มควบคุม มีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนไม่แตกต่างกันกับก่อนทดลอง โดยในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีขยะมูลฝอยครัวเรือน จำนวนทั้งหมด 51.20 กิโลกรัม ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีขยะมูลฝอยครัวเรือน จำนวนทั้งหมด 35.0 กิโลกรัม ดังนั้น ปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนลดลง 16.2 กิโลกรัม จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรม มีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนที่ลดลง และมีปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนน้อยกว่ากลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายแพทย์กฤษฎา ศิริภูมิ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกษตรสมบูรณ์ นายนิมิตร จรัสสุริยสกุล สาธารณสุขอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้ให้การสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสาธารณสุข และส่งเสริมให้มีโครงการอบรมพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากนายชาญชัย เจริญสุขที่คอยให้คำปรึกษาตลอดจนปรับปรุง แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

1. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม; 2565.
2. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลกุดเลาะ. แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “ตำบลสะอาด” จังหวัดชัยภูมิ ประจำปี พ.ศ. 2565. ชัยภูมิ: กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมองค์การบริหารส่วนตำบลกุดเลาะ; 2565.
3. กรมควบคุมมลพิษ. ความรู้ด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2567]. แหล่งข้อมูล: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_3R.htm
4. ธวัชชัย วรพงศธร. หลักการวิจัยและตัวอย่างทางสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2565.
5. Kerlinger NF. Foundations of behavioral research. 3rd ed. New York: Holt Rinehard & Winston; 1986.
6. อารีย์วรรณ อ่วมตานี. การวิจัยเชิงคุณภาพทางกายภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2564
7. ภิญโญ หงส์ทอง. ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลพงศ-ประศาสตร์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2564.
8. วันวิสาข์ คงพิรุณ. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการสาธารณสุขมหาวิทยาลัยนเรศวร 2565;26(2):310-21.

Incentive Program to Reduce Household Waste to Promote Health of the People in the Area of Responsibility of Kham Pom Subdistrict Health Promoting Hospital, Kasetsomboon District, Chaiyaphum Province

Sala Deekhampom

Kham Pom Subdistrict Health Promoting Hospital, Chaiyaphum Province, Thailand

---

Abstract

The objective of this study was to evaluate the results of the incentive program to reduce the amount of household waste among people in the Kham Pom Subdistrict Health Promoting Hospital area, Kasetsomboon District Chaiyaphum Province. The study samples were 60 people responsible for managing household waste. They were divided into 2 groups: an experimental group and a control group. A training was organized for the experimental group to provide knowledge about the 5Rs and demonstrate the sorting of household wastes, and creating incentives for creating leftover items and offering rewards. Data were collected by using a questionnaire and household waste recording forms and a form for recording the amount of household waste; and were analyzed by descriptive statistics, paired t-test and independent t-test. It was found that there was an increase in the experimental group regarding the knowledge score on the 5Rs, behavior score,

and motivation score for reducing household waste. The experimental group consisted of 30 households with large amounts of household waste. Before joining the program, the total amount of waste was 51.20 kilograms, with an average of 1.71 kilograms/person. After participating in the program, the total amount was 35.00 kilograms, with an average of 1.17 kilograms/person, which was reduced by 16.20 kilograms. In conclusion, the program had significantly reduced the amount of household waste in the experimental group when compared to the control group.

Keywords: garbage reduction; behavior; motivation; health promotion